

ΤΟ ΚΡΗΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Ε. Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ Η ΕΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1. Η οργάνωση της Κρητικής Πολιτείας

- **9 Δεκεμβρίου 1898:** ο πρίγκιπας Γεώργιος ανέλαβε τα καθήκοντά του ως *Υπατος Αρμοστής* της Κρήτης.
- **9 Ιανουαρίου 1899:** έναν ακριβώς μήνα μετά την εγκατάσταση του Υπατου Αρμοστή, δημοσιεύτηκε το πρώτο σημαντικό διάταγμα «*Περί συγκροτήσεως της Κρητικής Συνελεύσεως*» και αμέσως προκηρύχθηκαν εκλογές για την ανάδειξη πληρεξουσίων.
- **8 Φεβρουαρίου 1899:** μετά τις εκλογές, στις οποίες αναδείχθηκαν 138 χριστιανοί και 50 μουσουλμάνοι πληρεξούσιοι, η *Κρητική Βουλή* άρχισε τις εργασίες της στις.

2. Η περίοδος της δημιουργίας

- **1899 – 1900:** το σημαντικό έργο της πρώτης κυβέρνησης της *Κρητικής Πολιτείας* κατά την πρώτη διετία.
- **1900:** με τον *Οργανικό Νόμο* του, δόθηκε λύση σε ακανθώδη εκκλησιαστικά ζητήματα, όπως ήταν η σχέση της Εκκλησίας της Κρήτης με το Οικουμενικό Πατριαρχείο...
- **1903:** αντιμετωπίστηκε το μεγάλο πρόβλημα της λέπρας, που είχε προσλάβει ενδημική μορφή στις πόλεις και τα χωριά της Κρήτης, με την οργάνωση του *Λεπροκομείου της Σπιναλόγκας*.

4. Η επανάσταση του Θερίσου (1905)

- **18 Μαρτίου 1901:** η πολιτική κρίση στην Κρήτη κορυφώθηκε, όταν ο Γεώργιος απέλυσε τον Βενιζέλο από το αξίωμα του υπουργού.
- **Τέλος του 1904:** έληξε η περίοδος της Γενικής Συνέλευσης και προκηρύχθηκαν εκλογές για την ανάδειξη 64 βουλευτών. Η *Ηνωμένη Αντιπολίτευσις* αποφάσισε να μη συμμετέχει στις εκλογές αυτές.
- **26 Φεβρουαρίου 1905:** η τριανδρία της αντιπολίτευσης και 15 άλλοι επιφανείς πολιτευτές συνέταξαν και υπέγραψαν προκήρυξη, με την οποία ζητούσαν μεταβολή του συντάγματος της Κρητικής Πολιτείας
- **10 Μαρτίου 1905:** οι επαναστάτες αιφνιδίασαν τον Ηγεμόνα και κήρυξαν την επανάσταση.
- **12 Μαρτίου 1905:** ο Πρίγκιπας κήρυξε το στρατιωτικό νόμο σε όλη την Κρήτη. Ο πρωθυπουργός Δηλιγιάννης κάλεσε τους αντιπροσώπους του αθηναϊκού τύπου και προέβη σε σκληρές δηλώσεις κατά του Βενιζέλου και των συνεργατών του.
- **21 Μαρτίου 1905:** ο παλαίμαχος πολιτικός Ιωάννης Σφακιανάκης, σε πάνδημο συλλαλητήριο στο Ηράκλειο μίλησε ανοικτά για την απαράδεκτη ξένη ανάμειξη και κάλεσε το λαό σε καθολική συμπαραστάση προς τους επαναστάτες.
- **2 Ιουλίου 1905:** η επιμονή των επαναστατών στον ένοπλο αγώνα και η παράταση της έκρυθμης κατάστασης ανάγκασε τις Προστάτιδες Δυνάμεις να αποστείλουν αυστηρό τελεσίγραφο προς τους επαναστάτες
- **2 Νοεμβρίου 1905:** η τελική συμφωνία υπογράφηκε από τον Ελ. Βενιζέλο στο μοναστήρι των *Μουρνιών Κυδωνίας*.
- **Φεβρουάριος 1906:** Διεθνής Επιτροπή που ήλθε στην Κρήτη, ανέλαβε να εξετάσει την κατάσταση και τους όρους λειτουργίας του αρμοστειακού καθεστώτος και να υποβάλει σχετική έκθεση.
- **14 Αυγούστου 1906:** με νέα απόφασή τους οι Δυνάμεις παραχωρούσαν στο βασιλιά των Ελλήνων Γεώργιο Α' το δικαίωμα να διορίζει εκείνος τον *Υπατο Αρμοστή* της Κρήτης.
- **12 Σεπτεμβρίου 1906** ο Πρίγκιπας Γεώργιος δεν μπορούσε πια να παραμένει στην Αρμοστεία της Κρήτης. Ο βασιλιάς της Ελλάδας Γεώργιος Α' υπέδειξε ως νέο *Υπατο Αρμοστή* τον *Αλέξανδρο Ζαΐμη*.

5. Η αρμοστεία του Αλέξανδρου Ζαΐμη (1906 – 1908) – 6. Η κατάλυση της Αρμοστείας στην Κρήτη

- **18 Σεπτεμβρίου 1906:** ο Ανδρέας Ζαΐμης ανέλαβε τα καθήκοντά του.
- **1907:** οργανώθηκε για πρώτη φορά η *Πολιτοφυλακή* της Κρήτης.
- **21 Μαΐου 1908:** ένα ευχαριστήριο Ψήφισμα της Κρητικής Βουλής προς τις Μ. Δυνάμεις ήταν η επίσημη πολιτική πράξη της χειραφέτησης της Κρήτης από την προστασία των Μ. Δυνάμεων.
- **24 Σεπτεμβρίου 1908:** σε λαϊκή συγκέντρωση στα Χανιά εγκρίθηκε ομόφωνα το *πρώτο ψήφισμα της ένωσης* και η Κρητική Κυβέρνηση εξέδωσε με τη σειρά της επίσημο *Ψήφισμα*.

7. Τα γεγονότα των ετών 1909 – 1910 – 8. Η μετάκληση του Βενιζέλου...

- **Μάρτιος 1910:** εκλογές στις οποίες το κόμμα του Ελ. Βενιζέλου πλειοψήφησε.
- **17 Μαΐου 1910:** το κόμμα του Ελ. Βενιζέλου σχημάτισε κυβέρνηση.
- **Σεπτέμβριος 1910:** ο *Στρατιωτικός Σύνδεσμος* που έλεγχε τα ελληνικά πολιτικά πράγματα μετά την

επανάσταση στο Γουδί (1909), κάλεσε τον Βενιζέλο για να αναλάβει την πρωθυπουργία της Ελλάδας.

- **Τέλη του 1911:** αναταραχή εκδηλώθηκε στην Κρήτη και συγκροτήθηκε πάλι στο νησί *Επαναστατική Συνέλευση (3 Ιανουαρίου 1912)*, ενώ άρχισαν να οργανώνονται και ένοπλα τμήματα.

9. Η οριστική λύση του Κρητικού Ζητήματος

- **Οκτώβριος 1912:** μετά την έκρηξη των Βαλκανικών πολέμων οι πύλες του ελληνικού Κοινοβουλίου άνοιξαν για τους Κρήτες βουλευτές.
- **12 Οκτωβρίου 1912:** ο Βενιζέλος έστειλε στην Κρήτη ως *Γενικό Διοικητή* το φίλο του *Στέφανο Δραγούμη*
- **14 Φεβρουαρίου 1913:** αφαιρέθηκαν από το φρούριο της Σούδας οι σημαίες των Μ. Δυνάμεων και της Τουρκίας.
- **30 Μαΐου 1913:** με το άρθρο 4 της *Συνθήκης του Λονδίνου* ο σουλτάνος παραιτήθηκε από όλα τα δικαιώματά του στην Κρήτη, την οποία παραχωρούσε στις Μ. Δυνάμεις της Ευρώπης.
- **14 Νοεμβρίου 1913:** με ιδιαίτερη συνθήκη ειρήνης μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας ο σουλτάνος παραιτήθηκε από κάθε δικαίωμά του στην Κρήτη, η οποία έτσι εντάχθηκε στην ελληνική επικράτεια ως οργανικό και αναπόσπαστο τμήμα της.
- **1 Δεκεμβρίου 1913:** κηρύχθηκε και επίσημα η ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα.